

Utdrag ur ”Uppdrag Sudan – Min tid med Läkare utan gränser”

En sömnig liten lokal fungerar som flygplats och en gapande dörrkarm utan dörr välkomnar oss in i en stor lada. Trots det bländande solljuset utanför står ladan i ett dammigt dunkel. Endast några få solstrålar lyckas leta sig ner mellan de glipande brädor och plåtbitar som utgör taket. Det är hett och stilla som i en bastu och jag känner att svetten bryter ut på min panna. Alla som har kommit med planet ställer sig innanför dörröppningen i en föga mildrande skugga och tycks vänta. Jag ser inget bagageband och inte heller någonting annat som tyder på att det är bagaget vi väntar på. Men vad skulle det annars vara? Jag sällar mig till gruppen. Medan vi står där och väntar får jag syn på ett gulnande plakat med knappt synbar text, blekt av den starka ökensolen. Jag ställer mig närmare och lyckas efter en liten stund tyda vad där står: ”Sudan är den afrikanska kontinentens största och stoltaste land, 2 505 810 km². Landet befolkas av olika folkslag och stammar. Invånarantalet är 42 292 929 personer. Förväntad livslängd är 59,3 år.”

Längst ner till höger läser jag vidare: ”Informationen är tagen från säkra sudanesiska källor” och sedan en underskrift av någon minister. Det var onekligen exakt information, tänker jag leende. Jag ser mig nyfiket omkring på de passagerare som har kommit med planet. Några är vita och jag undrar om de också är här för att biståndsarbete. De verkar mycket lugnare och säkrare än vad jag känner mig. Det är säkert inte första gången för dem, bestämmer jag mig för. De flesta är dock svarta män och många bär kostym och har en portfölj i handen.

Affärsmänniskor som arbetar i Nairobi, funderar jag, eller kanske kenyaner som har jobb att sköta i Juba.

Väntan blir så lång att jag hinner fantisera ihop alla medpassagerares namn, livssituation och personlighet, samtidigt som min mun börjar kännas torr och klibbig av törst. Jag sväljer och undrar vad det är som tar så lång tid. Det lilla propellerplanet står inte mer än 100 meter från oss och det sitter sysslolösa människor i arbetsuniform vart man än tittar. En stund senare reser sig en man upp. Han går fram till en traktor med släp som står parkerad intill ladan och hoppar upp. Efter att ha trotsat lite går motorn i gång och han kör i väg mot planet. Han försvinner in bakom det och jag misstänker att väskorna äntligen lastas av. Vi står tysta och tittar förväntansfullt som en grupp väluppfosttrade hundar som väntar på ett köttben. Lättade suckar hörs när traktorn kommer inom synhåll med släpet fullt av väskor. Den kör fram till ett hål i väggen på ladan och vi skyndar fram för att trängas på den andra sidan. Väskorna ställs eller kastas ner på det dammiga jordgolvet. Jag tar tag i handtaget på min väska. Den glider nästan ur mina svettiga handflator. Jag ser att någon har försökt dyrka upp låset men väskan

verkar ha vägrat att öppna käftan. Den inte alltför framgångsrika tjuven har antingen fått gå lottlös eller hittat vad han sökt i någon annan väska.

Tacksamt tar jag mig mot utgången då en bister man i kamouflagekläder och med en pistol i bältet ställer sig i vägen. Mitt hjärta börjar slå lite snabbare. Han vill se vad jag har i väskan. Jag lägger mig på alla fyra och börjar kämpa med att få upp det trasiga låset. Svett sipprar fram på överläppen och jag torkar irriterat bort den med armen. Mannen står hela tiden med armarna korslagda över bröstet och stirrar stint på mig. Jag suckar och tänker att jag får avsluta vad som blivit påbörjat och dyrka upp låset. Jag ska precis till att be om något att bryta med när jag upptäcker att mannen plötsligt är borta. Min blick letar i den brokiga skaran av kamouflageklädda, beväpnade män och trötta, nyanlända passagerare. Han står tio meter bort framför någon annan stackare som kämpar för att få upp sin väska. Viktigare än så var alltså inte just min packning. Jag reser mig upp och smiter ut ur lokalen med väskan i släptåg. Jag står en stund och väntar utanför. I Bryssel fick jag veta att en chaufför skulle hämta mig men ingen syns till. Jag saknar telefon och har bara en adress på ett papper. Folkmassan börjar tunnas ut och snart är jag en av få som är kvar, om man inte räknar alla beväpnade män. Jag tycker inte om tanken på att bli helt ensam kvar. En bil står parkerad en bit bort och när jag går närmare ser jag att den har MSF:s logotyp på sidan. MSF står för Médecins Sans Frontières och betyder Läkare utan gränser på franska. Bilen tillhör den franska sektionen. Jag släpar min stora, otympliga väska dit. Jag frågar chauffören om han kan tänka sig att köra mig och blir först förvånad när han tvekar. Samtidigt så är det väl samma sak som om jag frågat en chaufför från Röda Korset. Jag hade inte tyckt att det var konstigt om de var tvungna att kolla om det var okej att ta en okänd person från en annan organisation med i bilen. Jag har ännu inte vant mig vid att Läkare utan gränser-grenarna är som olika organisationer. Han tar sin radio och jag hör hur han frågar någon om lov. Vi väntar. Han lojt, jag spänt. Jag vill inte vara kvar här längre, i tryckande hetta och handikappad av min tunga väska. När jag hör att rösten över radion säger ja andas jag ut och hoppar efter anvisning in där bak. Hopträngd bland väskor och lådor börjar vi rulla mot vad jag antar är Juba centrum. Eftersom jag sitter på golvet ser jag inte så mycket av vad vi rullar förbi. Av skakningarna att döma kör vi på en mycket dålig väg. Plötsligt pekar chauffören och säger något. Han säger det på den engelska som talas här, som i mina öron låter lite släpigt och har ett runt uttal. En del ord har andra innebörder och nyanser, men de flesta pratar en engelska som lättast kan beskrivas som en förenklad version av den engelska jag är van vid. Men nu, innan jag har vant mig vid uttalet, har jag lite svårt att förstå vad som sägs.

”Där har vi vägen upp till ministerierna”, tror jag att han säger.

”Ursäkta?”

Jag försöker resa mig på knä för att kunna se ut i den krängande bilen.

”Va?” säger han.

”Ursäkta, jag hörde inte vad du sa”, upprepar jag.

”Varför ursäkt? Är du okej?”

Han tittar på mig och verkar försöka hitta orsaken till att jag sagt ”ursäkta”. Samtidigt manövrerar han ostadigt förbi en lastbil som blåser förbi åt andra hållet. Jag drar efter andan och tänker att vi undgått en kollision med en hårsman.

”Nej, nej. Inga problem”, säger jag snabbt.

Jag vill att han åter ska fästa blicken på vägen.

”Där var ministerierna. Regeringen sitter där.”

Han tittar menande på mig och jag vågar inte säga någonting. Jag vill bara att han ska sluta prata och titta framåt. Min tystnad verkar få honom att tro att jag inte har förstått och han vrider sig ytterligare mot mig samtidigt som han sneglar på vägen med, enligt mig, farligt långa mellanrum. Med hög röst säger han:

”Vår regering! GOSS, Government of Southern Sudan. Vi är självständiga från övriga Sudan. Vi ska rösta om det och bli ett eget land också i världens ögon. Förstår du?”

”Ja, jo, jag förstår. Tack!” säger jag lika högt och sätter mig på golvet igen där han inte kan se mig.

Han verkar förstå hinten och ägnar mig ingen ytterligare uppmärksamhet. Nu tittar han på vägen medan han kör. Han hade låtit så stolt. ”Vi är självständiga från övriga Sudan.” Jag tänker efter. Landet har en komplex historia vilket gör det svårt att skapa sig en komplett bild. Jag minns att landet har varit underkastat olika styren. Under de sista decennierna av 1800-talet var Sudan koloniserat av Egypten och Storbritannien. Under 1900-talet växte sig nationalismen stark och 1956 utropade Sudan sin självständighet. 2005 slöts ett fredsavtal mellan Sudans centralregering i Khartoum och den sydsudanesiska motståndsrörelsen under John Garang. Avtalet innebar slutet för två inbördeskrig – det första utbröt i samband med självständigheten från Storbritannien och det andra utbröt efter en tioårig vapenvila på 70-talet. **Kriget mellan nord** och syd uppskattas ha orsakat omkring två miljoner sudanesers död, stupade i strider eller av svält. Tanken med fredsavtalet var att det skulle ena Sudan genom det lugn och den stabilitet som man hoppades skulle följa på avtalet. Men syd krävde, för att skriva under, att få självstyre fram till 2011. Då ska en folkomröstning avgöra om syd ska bli ett eget land.

Utanför fönstret ändrar himlen hastigt färg från intensivt blå till mörkt grå. En droppe faller och följs snart av fler. Det blir svalare och luften känns med ens mycket friskare. Det här måste vara ett av de sista eftersläntrande regnen innan södra Sudan på riktigt går mot den betydligt varmare torrperioden, gissar jag.

Jag blir avsläppt utanför kontoret där jag ska arbeta. Efter att ha tackat chauffören blir jag ståendes ett tag medan bilen sladdar i väg i ett gult moln av damm och sand. Lite håglöst och osäkert går jag in. Grinden står på glänt och vakten vinkar bara in mig när jag tittar frågande på honom. En betongbyggnad välkomnar mig och jag ser en handfull människor försjunkna i sitt. Ingen tycks ta någon notis om mig och jag stoppar till slut en kvinna som går förbi.

”Var det ingen som hämtade dig? Det är som vanligt det. Som logistiker på basen blir det ditt jobb att lösa sådant”, säger hon och skrattar. ”Jag heter Heather och är administrationsansvarig, följ med mig.”

Jag informeras om säkerhetssituationen utan att egentligen förstå att det är vad som sker.

Sedan får jag en radio. Jag presenteras för kollegor som heter Brittney, Arshad, Imani, Evans, Aiyana och Huguette och allt blir bara en enda trögflytande röra av olika, annorlunda namn och ansikten i mänsklighetens alla tänkbara färger.

Jag blir lämnad att ”se mig omkring” och jag gnisslar tänder över att dumt behöva släpa runt på den otympliga väskan. Det känns riskabelt att bara ställa den någonstans, just nu ligger ju faktiskt hela mitt liv i den. Hur lätt är det att köpa nya kläder här, om någon skulle stjäla den? Sådant löser sig säkert, tänker jag sedan, men bindor och tamponger då?

Jag kikar på en stor dammig karta över Sudan som hänger på väggen. En by norr om Juba är inringad, den heter Bor. Längre österut är en ring målad i rinnig tusch och jag försöker läsa vad som skrivits för hand inuti.

”P-i-b-o-r”, mumlar jag tyst.

Jag tittar upp när jag märker att det har blivit tyst omkring mig. Jag är plötsligt ensam på kontoret. Vart har alla tagit vägen? Det har väl kommit ett bud om omgående evakuering, tänker jag ironiskt, och tittar mig omkring för att se om någon alls är kvar. Väskan rullar dåligt i gruset ute på gården och jag får kämpa för att den inte ska tippa. Jag har burit den så länge att jag är slut i armarna och helt enkelt inte ids lyfta den. Vakten sitter och halvsover i sitt bås vid den stora järngrinden som delar av den smutsvita, höga betongmuren. Fånigt släpar jag fram väskan och frågar om han vet vart alla tog vägen. Han förstår inte engelska. Nu känner jag mig inte bara fånig utan även ganska ensam. På andra sidan byggnaden möter jag en annan vakt. Han pekar, ler och fortsätter att läsa sin tidning. Vad var det de hade sagt

på säkerhetsgenomgången? Osäker på om jag egentligen borde befinna mig ensam utanför grindarna, lämnar jag området och börjar gå i den riktning vakten visat. Jag promenerar framåt och noterar den lilla sänka som följer vägen. Kanske ser jag någon liten fåra av vatten som försöker ta sig fram mellan högar av sopor. Här och var har någon tänt en liten eld som pyr och sprider en vass, stickande rök. Efter några meter ser jag en vit person slinka in genom en stor grind på höger sida av jordvägen. På grinden ser jag organisationens logga. Övertygande talar jag om för vakten att jag är ny men att det är hit jag ska och undrar om han kan släppa in mig. Han vinkar bara med handen och fortsätter att läsa sin tidning. Jag går runt hörnet på en stor byggnad och kommer fram till ett tak utan väggar, omgärdat med myggnät. Där sitter runt 15 personer och äter lunch. Några vänder sig om när jag kommer och jag känner mig med ens blyg. Heather kommer till min lättnad fram till mig.